

Venstres innspill til politiske samtaler om asylfeltet

I. Bred enighet om langsiktige løsninger

Venstre går inn i forhandlingene om forlik på asylfeltet, med en ambisjon om å oppnå bred enighet om løsninger som kan stå seg over tid.

Flyktningeutfordringen er en felles internasjonal og europeisk utfordring som må løses gjennom dialog og samarbeid med andre land, jf punkt II. Et utelukkende fokus på nasjonale innstramminger vil ikke være tilstrekkelig. Norge bidrar i relokaliseringen av flyktninger som har kommet til Hellas og Italia, og vil måtte bidra enda mer dersom antallet asylsøkere til Norge blir redusert. Vi må derfor bidra til en felles europeisk løsning og være med i en felles europeisk innsats for å styrke nærområdene.

Venstre har gjennom Samarbeidsavtalen med Høyre, Frp og Krf bidratt til flertall for en rekke innstrammingsforslag på asylfeltet, som enda ikke er gjennomført, jf punkt VI nedenfor. Det er derfor et ikke ubetydelig potensiale for innstramming dersom disse tiltakene nå gjennomføres.

Videre mener Venstre at det er behov for effektivisering av både registreringen og saksbehandlingen, hurtigspor i klare avslagssaker, og en tilsvarende hurtigfil i klare oppholdssaker, jf pkt V. Rett til kost og losji ved innlevering av søknad om asyl må behovsprøves og vi må vurdere støtteordninger i lys av den kraftige økningen i antall asylsøkere.

For Venstre er det avgjørende at man også iverksetter nye integreringstiltak for asylsøkere som med stor sannsynlighet får opphold, jf pkt III. Lang tids passivisering i mottak er ødeleggende for integreringen, og bidrar til betydelige kostnader for samfunnet på sikt. Vi vil derfor fjerne dagens forbud mot å jobbe mens man venter på svar på asylsøknaden, og gi næringslivet mulighet til å bidra i dugnaden. Vi vil også legge til rette for et mer variert og fleksibelt språk og integreringstilbud i nært samarbeid med frivillige aktører og med næringslivet.

Venstre vil også tenke nytt om mottaksdrift, jf punkt IV. Det er nødvendig å redusere kostnadene knyttet til innkvartering av asylsøkere. Innkvartering på hotell og lignende overnattingssteder er ikke bærekraftig på lengre sikt. Vi må se på muligheten for besparelser ved at beboere selv kan bidra i driften av mottaket og gjennom involvering av lokale myndigheter, frivillige aktører og lokalt næringsliv.

II. Internasjonalt samarbeid

Verden opplever den største flyktningkrisen i nyere tid. Vi har imidlertid opplevd flyktningkriser før, og vi vet av erfaring at de best løses gjennom internasjonalt samarbeid. «Intet stort og godt kan fremmes i verden uten samarbeide» (Fridtjof Nansen).

1. FN

FNs fremste mål er å bevare internasjonal fred og sikkerhet, og Norge må bidra til at en gjennom FN kan finne en fredelig løsning i Syria. Krig og konflikt er hovedårsaken til migrasjon. FNs humanitære operasjoner i Syria og omkringliggende naboland er videre kraftig underfinansiert. Det er behov for betydelige bidrag fra verdenssamfunnet, og giverlandskonferansen som Norge er medvertskap for må medføre en betydelig styrking av den humanitære innsatsen i og rundt Syria.

2. Europeisk samarbeid

Økt antall asylsøkere er en felles utfordring for Europa, og det er avgjørende at Norge bidrar til en felles europeisk løsning. Norge skal bidra i EUs relokaliseringsprogram, og det er derfor viktigere å få på plass en felles europeisk løsning som kan redusere det totale ankomsttallet enn å innføre nasjonale innstramningstiltak som bidrar til en ytterligere skjevfordeling av asylsøkere mellom ulike europeiske land.

3. Felles europeisk asylpolitikk gjennom samarbeid med EU

Norge må bidra til at EU makter å oppnå enighet om en felles europeisk politikk på asylfeltet nå som Dublin-avtalen delvis er satt til side. Vi er glad for at regjeringen styrker engasjementet i EUs støttekontor for asyl og at en bidrar i EUs relokaliseringsprogram. Norge er en del av EUs felles asylsystem som inkluderer Dublin-avtalen og vi har en felles yttergrense gjennom Schengen-avtalen. Når dette samarbeidet nå utfordres ved at så mange mennesker kommer til Europa på kort tid, er det viktig å ivareta samarbeidet og se på nye løsninger. Vi har både interesse og ansvar for å bidra til en løsning gjennom eksisterende samarbeid med EU.

4. Dialog med Tyrkia

Tyrkia har ifølge UNHCR tatt imot over 2 millioner flyktninger fra Syria. Videre ser en at et betydelig antall av flyktningene som har kommet til Europa siste månedene kommer via Tyrkia. Dersom en ønsker å redusere antallet mennesker som flykter til Europa er en nødt til å bidra i en dialog med tyrkiske myndigheter for å avklare behov for bistand og nødhjelp.

5. Dialog med Russland

Utfordringene en ser ved den norske grensestasjonen på Storskog må følges opp gjennom dialog med russiske myndigheter og gjennom samarbeid med våre samarbeidsland i Schengen. Grensen mot Russland er en felles europeisk yttergrense, og Norge står ikke alene i forsvaret av denne grensen. Det er avgjørende at en i krevende situasjoner som den en ser nå, klarer å opprettholde kontroll og tillit til yttergrensen i Schengen. Dette har medlemslandene felles interesse av.

Russland er et trygt land, og mennesker med opphold i Russland vil som hovedregel ikke ha grunnlag for asyl i Norge. Situasjonen fremstår som ønsket fra russisk side, ettersom finske myndigheter ikke kan vise til noen tilsvarende økning som en den siste tiden har sett over Storskog. Tilstrømming av asylsøkere med lengre oppholdstid i Russland, og asylsøkere som ikke fyller vilkårene for asyl bidrar til å utfordre både mottakskapasiteten og asylinstituttet.

Det er viktig at vi sikrer at vi fortsatt har kapasitet til å ta imot de som har reelt behov for beskyttelse. Asylsøkere som ikke fyller vilkårene for opphold må derfor returneres raskt, og det må i disse tilfeller legges opp til en rask saksbehandling. Videre er det viktig å spre informasjon om de reelle mulighetene for å få innvilget asyl, for å unngå at mange kommer med falske forhåpninger.

III. Bedre integrering

Det handler om mennesker, ikke bare om milliarder. Mennesker som vil bli boende i kort eller lang tid, og som vi derfor må sørge for å integrere i det norske samfunn. Hvor store utgiftene blir, er helt avhengig av hvor gode vi er på integrering.

1. Mulighet til å jobbe

Arbeid er nøkkelen til god integrering. Asylsøkere har i dag ikke mulighet til å jobbe før de har vært på asylintervju, og blir da passivisert i mottak i månedsvis. Det er ødeleggende for integreringen, og særlig alvorlig når man nå kan forvente at flere blir sittende lenger i mottak. Kompetanse må kartlegges, utdanning fra utlandet søkes godkjent, praktisk kompetanse må testes ut og det må gis midlertidig arbeidstillatelse fra dag en.

Ved å gi arbeidstillatelse får næringslivet mulighet til å bidra med gründerveiledning, praksisplasser, arbeidslivsguiding, samt aktivisering og arbeidstrening gjennom ulike små og store oppdrag. Næringslivet vil gjerne bidra i den nasjonale dugnaden vi er i gang med, og da må reglene for midlertidig arbeidstillatelse endres.

Med økt antall asylsøkere vil det kunne bli behov for å vurdere økonomiske støtteordninger. Dersom en skal vurdere reduksjon i økonomiske ytelser er det imidlertid avgjørende at en samtidig gir midlertidig arbeidstillatelse og legger til rette for at en enklere kan delta i arbeidslivet.

NAV Intro (kompetanseenhet for arbeidssøkere med innvandrerbakgrunn) bør styrkes der ordningen har fungert godt. Videre bør en få til et tettere samarbeid med bemanningsbyråene.

2. Språk og nettverk

Språkopplæringen må endres. Introduksjonsloven er ikke tilpasset utfordringene vi nå står overfor. Vi trenger et mer fleksibelt og mangfoldig tilbud.

Kommunene må få større frihet til selv å tilpasse språk- og integreringstilbud til innbyggerne i sin kommune. Frivillige organisasjoner må involveres i mye større grad. Ulike aktører innenfor språkopplæring og voksenopplæring må utfordres til å tenke nytt.

Rett til språkopplæring kan eksempelvis gis i form av en språkvoucher som kan innløses der man finner tilbudet som passer best. For noen på en arbeidsplass, for andre i kombinasjon med barnepass, noen trenger et intensivt kurs mens andre trenger opplæring over tid.

Integreringstilbudet i mottakene må bedres nå som det antas at mange vil bli værende lenger i mottak. Arbeid og språkopplæring er sentralt, og videre må man knytte til seg både frivillige aktører og lokalt næringsliv for å sikre aktivitet og integrering. Videre er det særlig viktig at barn gis aktivitetstilbud i barnehage eller i mottak.

Frivillig sektor må involveres mer i integreringsarbeidet. Det er i møte mellom mennesker en lærer om kultur og samfunnsliv og får muligheten til å etablere et nettverk lokalt.

IV. Tiltak innenfor mottak og bosetting

1. Behovsprøving av rett til innkvartering i særlige situasjoner

Enhver utlending som søker beskyttelse har i dag krav på et tilbud om innkvartering, uavhengig av faktisk behov. Dette i medhold av utlendingsloven § 95. Retten til innkvartering gjelder uavhengig av hvorvidt det anses å foreligge behov for bistand til innkvartering. I en situasjon hvor mottakskapasiteten er på bristepunktet bør en vurdere om utlendingsmyndighetene bør få en adgang til å foreta behovsprøving før innkvartering i mottak.

2. Innovasjon innenfor bosetting og mottaksdrift

Det må åpnes for nye aktører i bosettingsarbeidet. Eksempelvis ønsker SOS barnebyer å etablere en barneby for enslige mindreårige asylsøkere. Videre er det fra Sverige eksempel på mottak hvor beboerne deltar mer aktivt i driften av mottaket og hvor man har knyttet til seg frivillige organisasjoner. Med det legger man både til rette for aktivisering og integrering gjennom språktrening og nettverksbygging.

3. Etablering av lukkede mottak/retursenter må revurderes

Høyre, Frp, Krf og Venstre ble i asylavtalen av 2014 enige om å utrede ny mottaksstruktur, som åpner for en opprettelse av henholdsvis integreringsmottak og retursentre. Retursentre var tenkt som lukkede mottak med høyere grad av sikkerhet enn ordinære mottak. Lukkede mottak vil med dette kreve en annen og mer kostbar bemanning enn ordinære mottak, og vil ikke åpne for bruk av frivillige krefter slik ordinære mottak har anledning til. I dagens situasjon med økt behov for etablering av mottak og hvor det er enda flere som vil bli returnert, vil en etablering av lukkede mottak være betydelig mer kostnadskreven enn en så for seg da avtalen ble inngått. Det må derfor foretas en ny vurdering av etablering av lukkede mottak, med utgangspunkt i den nye situasjonen vi nå ser.

4. Kommunene må fortsatt ha en sentral rolle

Kommunene spiller en sentral rolle i bosettingsarbeidet, og vi er avhengig av en god dialog og et godt samarbeid med kommunene for å unngå at for mange blir sittende for lenge i mottak. Arbeidet med bosetting blir krevende, og det er også her behov for å tenke nytt. Kommunene bør også involveres ved etablering av nye mottak i kommunene, av både midlertidig og permanent karakter.

5. Selvbosetting innenfor kommuner og regioner

Det må legges til rette for at flere selv kan finne bolig og jobb. Selvbosetting innenfor kommunens grenser bør prøves ut av flere, og en bør også prøve ut selvbosetting innenfor større regioner. Det må bli enklere å finne jobb og bolig selv.

V. Mer effektiv saksbehandling

Venstre mener det er behov for å effektivisere saksbehandlingen i asylsaker. Det er uheldig for integreringen om mange må vente lenge på å få avklart om de får opphold. Det må brukes mindre tid på saker hvor det er stor sannsynlighet for opphold eller hvor det er stor sannsynlighet for avslag.

1. UDI overtar registreringen

UDI bør overta registreringen av asylsøkere, slik ordningen er i Sverige. Registreringen er ikke primært en politifaglig oppgave og politiets utlendingsenhet kan i stedet kobles inn der det er behov. Dagens ordning med registrering hos PU og deretter en ny runde hos UDI er ressurskrevende. Begge instanser gjennomfører hver for seg omfattende intervjuer med hver enkelt asylsøker. I en ordning hvor UDI får ansvaret for registreringen vil en unngå dobbeltarbeid og politiet vil kunne konsentrere sine ressurser om saker hvor UDI mener det er behov for å koble på PU.

2. Effektivisering av registreringsprosessen

Registreringen av asylsøkere har vært krevende, og det er også behov for å gjennomgå registreringsprosessen for å se på muligheter for effektivisering. Det er ved ankomstsenteret i Råde etablert en ordning hvor asylsøkerne selv oppgir opplysninger som ledd i registreringen. Tilsvarende ordninger med selvregistrering bør kunne benyttes av utlendingsmyndighetene, eksempelvis kan en se for seg en registreringsapplikasjon hvor søker selv legger inn grunnleggende informasjon om seg selv på eget språk.

3. Forenklet prosedyre i klare innvilgelsessaker

Opprettelsen av mottakssenteret i Råde åpner for nye muligheter for forenklet prosedyre i klare innvilgelsessaker. Forenklet prosedyre har man allerede i klare avslagssaker.

Etter at registrering og helsesjekk er gjennomført og en har mottatt veiledning fra NOAS kan det gjennomføres et asylintervju ved mottakssenteret. Dersom det etter asylintervjuet ikke er forhold som må utredes nærmere, herunder tvil om identitet, vil dette intervjuet kunne gi grunnlag for vedtak om opphold. En forenklet prosedyre i opplagte innvilgelsessaker vil på linje med forenklet prosedyre i opplagte avslagssaker innebære at både utlendingsmyndighetene og PU får frigjort mer kapasitet til å håndtere asylsøknader hvor det foreligger tvil om grunnlag for opphold, samt andre forhold som uklar identitet.

VI. Gjennomføring av innstrammingstiltak i Samarbeidsavtalen

Venstre har gjennom Samarbeidsavtalen med Høyre, Frp og Krf gått med på en rekke innstrammingstiltak på innvandringsfeltet. Forslagene som refereres nedenfor er enda ikke gjennomført, noe som innebærer at det er et ikke ubetydelig potensiale for innstramming ved en gjennomføring av det som allerede er avtalt i Asyldelen i Samarbeidsavtalen.

Samarbeidsavtalen inneholder forslag til innstramminger i adgangen til familiegjenforening ved en heving av underholdskravet og en heving av aldersgrensen for familiegjenforening til 24 år. Dette vil være innstramminger som ved gjennomføring vil heve terskelen for familiegjenforening, og som Venstre vil støtte når forslagene blir lagt frem for Stortinget. Videre har vi akseptert mer bruk av DNA-testing i familiegjenforeningssaker.

Samarbeidsavtalen åpnet for å heve botidskravet for permanent opphold fra 3 til 5 år. Venstre har gått med på denne innstrammingen, og vil støtte dette forslaget når det legges frem for Stortinget.

Mer effektiv saksbehandling og raskere retur av personer uten lovlig opphold og kriminelle er en viktig del av Samarbeidsavtalen, og Venstre har gått med på en rekke innstrammingstiltak som vi vil støtte i Stortinget når forslagene fremmes:

- Bedre kobling av returavtaler med andre bilaterale avtaler.

- Styrking av ID- arbeid i innledende asylsaksbehandling
- Utvidet adgang til bruk og registrering av biometri
- Utvidelse av lagringstid for biometri i asylsaker
- Mer aktivt informasjonsarbeid om manglende muligheter for opphold
- Bedre klageordning i utlendingssaker
- Hurtigspor i domstolen for kriminelle asylsøkere

Venstre har videre gjennom Samarbeidsavtalen støttet innstramminger i form av utvidete muligheter for fengsling i saker som omfattes av hurtigprosedyre (48 timer), og vil støtte forslaget når det kommer til Stortinget.

Lukkede mottak eller såkalte retursentre er videre en del av Samarbeidsavtalen, og en innstramming som Venstre har gått med på. Vi stiller imidlertid nå spørsmål ved om det i dagens situasjon er en forsvarlig å prioritere utbygging av kostnadskrevende retursentre.

Bedre sikring av Schengens yttergrenser var også et tiltak i Samarbeidsavtalen, som ikke er blitt mindre aktuelt i dagens situasjon.

I tilleggsavtalen til Samarbeidsavtalen av 8. april 2015 har Venstre i tillegg gitt tilslutning til at det kan settes av midler til å foreta en ny vurdering av beskyttelsesbehovet/ grunnlaget i saker der grunnlaget for opphold kan ha falt bort som følge av politiske, sosial eller humanitære forbedringer i hjemlandet. Dette vil vi støtte om det fremmes forslag i Stortinget.

Videre har Venstre gjennom tilleggsavtalen forpliktet seg til å støtte tiltak mot flerkoneri i form av forslag om krav om større tilknytning til Norge i familiegjengenforeningssaker for å forhindre gjentatt familieinnvandring basert på flerkoneri. Forslaget er ikke fremmet for Stortinget.

Venstre støtter også forslag om at utlendingsmyndighetene skal reises tilbakekalssak i saker der flyktninger har dratt på ferie/ besøk til hjemlandet de har fått beskyttelse fra, i de sakene der dette er i strid med oppholdsvedtaket og dermed utlendingsloven.
